

Til Norges Bank

25.04.2024

Tilrådning om å utelukke Prosegur Cia de Seguridad SA fra Statens pensjonsfond utland

Sammendrag

Etikkrådet anbefaler å utelukke Prosegur Cia de Seguridad SA (Prosegur) fra Statens pensjonsfond utland på grunn av en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til grove krenkelser av menneskerettighetene. Prosegur er et spansk sikkerhetselskap som blant annet driver vakttjenester i flere land i Latin-Amerika. Tilrådingen er basert på anklager om voldsbruk som kan sette liv og helse i fare, og krenkelser av rettighetene til stammefolk i Brasil.

Ved utgangen av 2023 eide SPU aksjer for 72 millioner kroner i Prosegur, tilsvarende en eierandel på 0,67 prosent. Prosegur er notert på børsene i Madrid og Barcelona.

Prosegur har virksomhet i 31 land og ca 150 000 ansatte. I Brasil ligger vakttjenestene i det heleide datterselskapet Segurpro som har 35 000 ansatte. Segurpro har blant annet oppdrag for gruveselskapet Vale og palmeoljeselskapet Agropalma.

I 2022 skjøt og drepte en sikkerhetsvakt fra Segurpro en mann på grunn av mistanke om tyveri fra Vales jernbane. I 2020 gikk maskerte sikkerhetsvakter til angrep med gummikuler, tåregass og slagvåpen på familier (150 mennesker) som var ulovlig bosatt på Vales eiendom. 20 mennesker ble skadet. Brasilianske påtalemyndigheter har anført at denne aksjonen krenket retten til personlig integritet, og anbefalte i 2020 Vale blant annet å skifte ut Segurpro som vaktelskap.

I perioden 2021-2023 har sikkerhetsvakter fra Segurpro under vaktoppdrag for Agropalma hindret stammefolk i å besøke sine gamle gravplasser, fiske i Acará-elven og å reise inn til byen de er avhengige av for å gjøre innkjøp og oppsøke helsehjelp. Brasilianske påtalemyndigheter mener at dette krenker stammefolkenes rettigheter, og anbefalte i 2022 Agropalma å begrense Segurpros aktivitet.

Etikkrådet har notert seg at Prosegur har etablert styringsinstrumenter og varslingsystemer som skal sikre at menneskerettighetene respekteres. Ettersom selskapet ikke oppfatter anbefalinger fra påtalemyndighetene som varsler om menneskerettighetskrenkelser, mener Etikkrådets at disse systemene likevel har begrenset betydning. Når selskapet legger terskelen for å adressere risiko for menneskerettighetskrenkelser så høyt, blir det vanskelig både å identifisere risiko og å etablere gode tiltak for å redusere den.

Ettersom selskapet fortsatt har oppdragene som er omtalt over, og dessuten opererer i flere land med landkonflikter og sterke motsetninger mellom selskaper og lokalbefolkning, legger Etikkrådet til grunn at det kan oppstå nye situasjoner med stor risiko for menneskerettighetskrenkelser. Når selskapet ikke har godtgjort at deres systemer for å fange opp og håndtere slik risiko er tilstrekkelige, anser Etikkrådet risikoen for at Prosegur vil medvirke til grove menneskerettighetskrenkelser som uakseptabel.

Innhold

1	Innledning	1
1.1	Hva rådet har tatt stilling til	1
1.2	Menneskerettighetsstandarder	2
1.3	Kilder	4
2	Bakgrunn	4
3	Etikkrådets undersøkelser	5
3.1	Vaktoppdrag for Vale	6
3.2	Vaktoppdrag for Agropalma	8
3.3	Andre forhold	9
4	Informasjon fra selskapet	10
5	Etikkrådets vurdering	13
6	Tilrådning	15

1 Innledning

Etikkrådet for Statens pensjonsfond utland (SPU) har vurdert fondets investeringer i sikkerhetselskapet Prosegur Cia de Seguridad¹ (Prosegur) opp mot menneskerettighetskriteriet i retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra SPU (de etiske retningslinjene).² Tilrådommen bygger på Prosegurs brasilianske datterselskaps rolle som vaktelskap for de to selskapene Vale og Agropalma. I forbindelse med oppdrag for begge selskaper har det vært konflikter med lokalbefolkningen.

Prosegur er notert på børsen i Madrid.³ Ved utgangen av 2023 eide SPU aksjer for 72 millioner kroner, tilsvarende en eierandel på 0,67 prosent i selskapet.⁴

1.1 Hva rådet har tatt stilling til

Etikkrådet har vurdert fondets investering i Prosegur opp mot de etiske retningslinjenes § 4 bokstav a: «Observasjon eller utelukkelse kan besluttes for selskaper der det er en uakseptabel risiko for at selskapet medvirker til eller selv er ansvarlig for (...) grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene».

I vurderingen av hva som ligger i kriteriet grove eller systematiske krenkelser av menneskerettighetene, bygger rådet på internasjonalt anerkjente konvensjoner med tilhørende autoritative tolkninger av disse. Rådet har tidligere lagt til grunn at dersom menneskerettighetskrenkelser er grove, kan det være tilstrekkelig med noen få tilfeller for at et selskap skal utelukkes fra fondet, mens krenkelsene ikke behøver å være like grove hvis de er systematiske.

I vurderingen av alvoret i normbruddene vektlegger Etikkrådet menneskerettskrenkelsenes omfang, karakter og hvorvidt disse har skjedd gjentatte ganger. Etikkrådet legger også vekt på om normbruddene har rammet særlig sårbare grupper, herunder folkegrupper som nyter et særlig vern mot overgrep.

¹ Issuer ID:127168.

² Retningslinjer for observasjon og utelukkelse av selskaper fra Statens pensjonsfond utland; <https://lovdata.no/dokument/INS/forskrift/2014-12-18-1793?q=retningslinjer+++pensjonsfond+++utland>, (åpnet 18. april 2024).

³ Prosegurs nettside, (åpnet 18. april 2024). [Prosegur Share Information | Prosegur.com](https://www.prosegur.com/share-information)

⁴ Norges Banks beholdningsoversikt 2023: [Oljefondets investeringer | Norges Bank Investment Management \(nbim.no\)](https://www.nbim.no/oljefondets-investeringer) (åpnet 18. april 2024).

Selv om det er stater og ikke selskaper som er forpliktet etter internasjonale menneskerettighetskonvensjoner, kan selskaper sies å medvirke til menneskerettighetskrenkelser. I vurderingen av selskapets medvirkning til slike krenkelser legger rådet til grunn at det må være en sammenheng mellom selskapets virksomhet og de aktuelle normbruddene, og selskapet må enten ha medvirket aktivt til normbruddene eller kjent til dem uten å ha truffet tiltak for å forhindre dem.

Etter de etiske retningslinjene må normbruddene være pågående, eller det må være en uakseptabel risiko for framtidige normbrudd. Her legger rådet vekt på hvordan et selskap har respondert når normbrudd er blitt avdekket, og hva selskapet gjør for å hindre at normbrudd skjer igjen. I vurderingen av selskapets tiltak støtter Etikkrådet seg på FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.⁵

1.2 Menneskerettighetsstandarder

Rådet har i denne tilrådingen lagt særlig vekt på retten til frihet og trygghet og urfolks og stammefolks rettigheter, slik de er beskyttet og beskrevet i FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter,⁶ Den amerikanske konvensjonen om menneskerettigheter⁷ og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk.⁸ Disse sikrer på ulike områder individets grunnleggende rett til sikkerhet og beskyttelse mot fysiske og psykiske integritetskrenkelser, samt retten for urfolk og stammefolk til å utøve og praktisere sine særegne kulturelle og sosiale uttrykk.

⁵ FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter av 2011, HR/PUB/11/04; www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/guidingprinciplesbusinesshr_en.pdf.

⁶ FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter av 1966, se særlig artikkel 9; [International Covenant on Civil and Political Rights | OHCHR](https://www.ohchr.org/en/instruments-treaties/instruments-treaties-in-force/international-covenant-civil-political-rights), (åpnet 18. april 2024).

⁷ San Jose pakten av 1969, Den amerikanske konvensjonen om menneskerettigheter, se særlig artikkel 7; <https://www.cidh.oas.org/basicos/english/basic3.american%20convention.htm>, (åpnet 18. april 2024).

⁸ ILOs konvensjon 169 om urfolk og stammefolk av 1989; www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C169, (åpnet 18. april 2024).

Når det gjelder private sikkerhetssekskapers maktbruk, viser Etikkrådet til FNs *Code of Conduct for Law Enforcement Officials*.⁹ Selv om disse prinsippene gjelder statlige aktørers maktutøvelse, kan man, slik FNs spesialrapportør for utenomrettslige, summariske eller vilkårlige henrettelser anfører i sin rapport fra 2016, legge til grunn at private aktører som et minimum må opptre innenfor disse rammene. Rapportøren understreker at sikkerhetssekskaper har plikt til å avverge maktbruk og sier blant annet: «*The responsibility to plan an appropriate operational response to an emerging situation applies as clearly to private security providers as it does to State law enforcement. However, in the case of private security providers there exists an additional potential precautionary step, namely to call upon the State's law enforcement personnel. In circumstances where private security providers resort to force having turned down an opportunity to defer to the State's police, their full compliance with the requirements of precaution would be called into question. In circumstances where help from authorities was forthcoming, private security providers can no longer justify the use of force under the principle of self-defence or defence of others*». Spesialrapportøren understreker også at «*The use of lethal or potentially lethal force to protect property or assert State authority does not meet the proportionality requirement*».¹⁰

Rådet viser videre til FNs *Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials*, der punkt 3 sier: «*3. The development and deployment of non-lethal incapacitating weapons should be carefully evaluated in order to minimize the risk of endangering uninvolved persons, and the use of such weapons should be carefully controlled*».¹¹ Hovedprinsippene i disse retningslinjene er at makt bare skal brukes når det er strengt tatt nødvendig, at maktbruken må stå i forhold til formålet, og at det må gjøres aktsomhetsvurderinger for å minimere risikoen for skade.¹²

⁹ Code of Conduct for Law Enforcement Officials av 17. desember 1979; https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/Code_of_Conduct_for_Law_Enforcement_Officials_GA_43_169.pdf, (åpnet 18. april 2024).

¹⁰ Rapport fra FNs spesialrapportør for utenomrettslige, summariske eller vilkårlige henrettelser, A/HRC/32/39 (2016), s 14, avsnitt 84 og 89; <https://digitallibrary.un.org/record/842550?ln=en>.

¹¹ FNs Basic Principles on the Use of Force and Firearms by Law Enforcement Officials av 7. september 1990; <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/basic-principles-use-force-and-firearms-law-enforcement>, (åpnet 18. april 2024).

¹² Undoc forklarer hovedprinsippene her: <https://www.unodc.org/e4j/zh/crime-prevention-criminal-justice/module-4/key-issues/3--the-general-principles-of-use-of-force-in-law-enforcement.html>, (åpnet 18. april 2024).

Etikkrådet har også merket seg de såkalte *Voluntary Principles on Security & Human Rights*, et medlemskapsbasert initiativ som gir veiledning og retningslinjer for ivaretagelse av menneskerettigheter i tilknytning til områder hvor det utvinnes naturressurser. Prinsippene omfatter bruken av private sikkerhetselskaper for å sikre personell og områder hvor utvinningen finner sted, og framhever blant annet at private sikkerhetselskapers bruk av makt bare skal finne sted når det er absolutt nødvendig («*strictly necessary*») og hvor det er proporsjonalt sett opp mot trusselen.¹³ Vale er blant selskapene som er tilknyttet dette initiativet.

Rådet har videre merket seg et medlemsbasert trepartsinitiativ der myndigheter, sikkerhetselskaper og sivilsamfunnsorganisasjoner er medlemmer. Formålet er å etablere prinsipper og standarder for sikkerhetsbransjen, *the International Code of Conduct for Private Security Service Providers' Association* og bygger på FNs retningslinjer.¹⁴ Prosegur er ikke medlem.

1.3 Kilder

Tilrådommen bygger på offentlig tilgjengelige dokumenter fra påtalemyndigheten i Pará i Brasil, en dom i et offentlig sivilt søksmål i Pará, en rapport fra Global Witness, medieartikler og informasjon på Prosegurs nettside.

Rådet har også korrespondert med Prosegur som har bidratt med informasjon i flere omganger, og har også hatt et videomøte med selskapet.

2 Bakgrunn

Prosegur har virksomhet i 31 land og mer enn 150 000 ansatte.¹⁵ Selskapet har fem forretningsområder: Alarmsystemer, vaktjenester, kontanthåndtering, cybersikkerhet og digitale løsninger.

¹³ The Voluntary Principles Initiative, frivillige prinsipper for sikkerhet og menneskerettigheter, [The Voluntary Principles : Voluntary Principles on Security and Human Rights](#), (åpnet 18. april 2024.)

¹⁴ The International Code of Conduct Association - ICoCA; <https://icoca.ch/about/>, (åpnet 18. april 2024.)

¹⁵ Prosegurs nettside. (Åpnet 18. april 2024); [About Prosegur | Prosegur.com](#)

Prosegur ble børsnotert i 1987, men er fortsatt kontrollert av en familie som eier over 70 pst. av aksjene. Ett av familiemedlemmene er største eier og styreleder, og hennes sønn er CEO.¹⁶

Vakttjenester utgjør nær halvparten av selskapets virksomhet, og mer enn 100 000 av selskapets ansatte er sikkerhetsvakter.¹⁷ Prosegur Security har virksomhet i 14 land. I Brasil ligger vakttjenestene i det heleide datterselskapet Segurpro som har mer enn 35 000 ansatte.¹⁸ Selskapet oppgir å ha over syv tusen kunder i landet.

Voldelige landkonflikter har vært et omfattende problem i Brasil i mange år og har økt de siste årene.¹⁹ Manglende formell registrering av landrettigheter, både for stammefolk og andre underprivilegerte grupper, har gjort disse gruppene sårbare for at andre tilraner seg deres eiendom.²⁰ Urfolk og quilombolaene, som er etterkommere etter afrikanske slaver, har i henhold til den brasilianske grunnloven rett til å disponere sine tradisjonelle leveområder.²¹

3 Etikkrådets undersøkelser

Sikkerhetsvakter fra Segurpro har blitt beskyldt for menneskerettighetskrenkelser i forbindelse med vaktoppdrag for gruveselskapet

¹⁶ Børsen i Bilbao; <https://www.bolsasymercados.es/bme-exchange/en/Prices-and-Markets/Shares/Main-Market/Details/Prosegur-Compania-De-Seguridad-ES0175438003>, Åpnet 24. April 2024), Prosegurs nettside, (åpnet 18. april 2024). [Significant Holdings & Treasury Stock | Prosegur.com](#), [Board of Directors & Committees | Prosegur.com](#), Annual corporate governance report for listed companies 2022; [PCS - IAGC \(VF\) \(27.02.2023\) ENG.pdf \(prosegur.com\)](#)

¹⁷ Prosegurs nettside. (Åpnet 18. april 2024); [Prosegur in Figures | Prosegur.com](#)

¹⁸ Segurpros nettside. (Åpnet 18. april 2024); [Sobre a SegurPro: A Segurança que Melhor se adapta ao seu Negócio.](#)

¹⁹FNs menneskerettighetskomité (26. juli 2023), pressemelding; <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2023/07/un-human-rights-committee-publishes-findings-brazil-burundi-colombia-cyprus>. Centro de Documentação Dom Tomás Balduino – CPT (CEDOC-CPT) (April 2023), «Conflitos no Campo - Brasil 2022», <https://www.cptnacional.org.br/publicacoes-2/destaque/6354-conflitos-no-campo-brasil-2022> (åpnet 22. april 2024). El País Brasil (12. desember 2016); [The Landless Challenge the Giant Vale in the Amazon | Brazil | EL PAÍS Brazil \(elpais.com\)](#) (åpnet 22. april 2024).

²⁰ Landportalen, [Brazil - Context and Land Governance | Land Portal](#) (åpnet 22. april 2024).

²¹ Den brasilianske grunnloven kap VIII, artikkel 231 og ADCT, artikkel 68, [Constituição \(planalto.gov.br\)](#) (åpnet 22. april 2024).

Vale og palmeoljeselskapet Agropalma i Brasil. Hendelsene skjedde i delstaten Pará der landkonflikter er utbredt.²²

3.1 Vaktoppdrag for Vale

Marabá - mai, 2022

I mai 2022 skjøt en sikkerhetsvakt fra Segurpro en mann som ble antatt å stjele fra Vales jernbane. Mannen ble skutt i beinet og døde senere av skadene. Det er påstått at Segurpro ikke tilkalte medisinsk hjelp. Saken er fortsatt under etterforskning.²³

Parauapebas – juni 2020

Rundt 40-50 maskerte sikkerhetsvakter fra Segurpro gikk i juni 2020 til angrep på 150 personer som var bosatt på Vales eiendom i Parauapebas.

Sikkerhetsvaktene angrep etter mørkets frambrudd med pepperspray, gummikuler, sjokkgranater og slagvåpen, og angrepet skal ha pågått i mellom én og to timer. 20 mennesker ble skadet. Det oppsto en kaotisk situasjon der barn kom bort fra foreldrene og flyktet inn i buskene.²⁴

Vale kjøpte området i 2015. Det foreligger en dom som sier at familiene hadde bosatt seg der ulovlig, men de skal ha bodd der og dyrket området da Vale overtok. De hadde altså bodd der i over fem år da konflikten toppet seg som en følge av at familiene tjuvkoplet seg på Vales strømnett.

²² Fra 2000 til 2021 ble 284 mennesker drept i forbindelse med landkonflikter i Pará. [Conselho Nacional de Direitos Humanos \(CNDH\) \(desember 2023\)](#), Rapport fra det nasjonale menneskerettighetsrådets besøk til *Terra e Liberdade*-leiren i Parauapebas/PA, [Governo Federal - Particpa + Brasil - Relatório de visita do Conselho Nacional dos Direitos Humanos \(CNDH\) ao Acampamento Terra e Liberdade, em Parauapebas/PA \(www.gov.br\)](#) (åpnet 22. april 2024).

²³ Reporter Brasil (24. mai 2022); [Órfão de chacina, homem de 46 anos é morto por segurança da Vale no Pará \(reporterbrasil.org.br\)](#) (åpnet 22. april 24). Jornal Regional Norte (18. mai 2022); <https://regionalnorte.com.br/policia-civil-prende-em-flagrante-seguranca-da-vale-que-matou-curiozeiro-em-maraba/> (åpnet 22. april 2024); Correio de Carajás (23 mai, 2023); <https://correiodecarajas.com.br/assassinato-na-ferrovia-esta-perto-de-ser-esclarecido/> (åpnet 22. april 2024).

²⁴ Ministerio Publico Federal (MPF) i Marabá i Pará (4. august 2021), Anbefaling No 1/2021 – GAB/PRM2 (til Vale), [recomendacao mpf vale nao uso vigilantes despejo fazenda lagoa parauapebas-pa 20-08-2021.pdf](#) (åpnet 22. april 2024).

Prosegur har uttalt at sikkerhetsvaktene handlet i selvforsvar og ble truet med våpen før de angrep.²⁵

Ministério Público kom etter hendelsen med en anbefaling til Vale. Formålet med anbefalingen var å sikre retten til liv, fysisk integritet, personlig frihet, forbud mot tortur og inhuman, grusom eller nedverdiggende behandling og retten til eiendom og erstatning.²⁶ Ministério Público (heretter påtalemyndigheten) er en uavhengig og permanent institusjon som er ansvarlig for å forsvare rettsordenen samt kollektive interesser og rettighetene til marginaliserte samfunnsgrupper som urfolk og quilombolaer.²⁷

Påtalemyndigheten la ikke vekt på Prosegurs påstand om selvforsvar. Det ble ikke funnet våpen på stedet, ingen Prosegur-vakter ble skadet, mens en av de skadde var blitt skutt 10 ganger i ryggen med gummikuler. Påtalemyndigheten antok derfor at vedkommende var forsvarsløs og ble beskyttet mens han flyktet.²⁸

Påtalemyndigheten slår fast at håndhevelse av rettsavgjørelser er en myndighetsoppgave, ikke en oppgave for et privat engasjert vaktelskap, og mener at operasjonen var ulovlig. Anbefalingen munner ut i fire tiltak som Vale anmodes om å gjennomføre. Ett av disse er å skifte ut vaktelskapet, men dette har ikke skjedd.

²⁵Repórter Brasil gjenga 27. juni 2020 Vales og Prosegurs tilsvar til en artikkel om hendelsene på sin nettside; <https://reporterbrasil.org.br/2020/06/integra-das-respostas-do-ataque-a-agricultores-no-para/> (åpnet 22. april 2024).

²⁶ MPF (20. august 2021), nyhetsmelding ; [MPF recomenda que Vale não volte a usar vigilantes da empresa para tentar desocupar área em Parauapebas \(PA\) — Procuradoria da República no Pará](#) (åpnet 22. april 2024).

²⁷ Den brasilianske grunnloven, art. 178, [Constituição \(planalto.gov.br\)](#) (åpnet 22. april 2024).

²⁸ MPF (4. august 2021). Påtalemyndigheten bygger sin vurdering på vitneutsagn og avisartikler samt informasjon fra sivilsamfunnsorganisasjoner og offentlige organer som har undersøkt hendelsene, for eksempel menneskerettighetsrådet CNDH og landreformmyndigheten INCRA. MPF gjengir CNDH slik: *“cerca de 40 homens da Prosegur, fardados e com máscaras, adentaram a assembleia atirando, usando spray de pimenta, jogando bombas, aos gritos de "vagabundos", quando os/as trabalhadores/as estavam reunido/as; 2) mais de 20 trabalhadores foram atingidos com projéteis de bala de borracha, mulheres e homens, inclusive uma idosa; 3) havia crianças no local, que diante das agressões, saíram correndo para dentro do mato em plena escuridão da noite [...]».*

3.2 Vaktoppdrag for Agropalma

Oljepalmeprodusenten Agropalma disponerer 107 000 hektar med land i Pará.²⁹ Både quilombolagrupper og urfolksgrupper mener at deler av selskapets plantasjer er anlagt på områder som tilhører dem.³⁰

Landkonflikt med quilombolasamfunn

Agropalmas eiendomsrett har blitt utfordret gjennom ulike søksmål. To rettsinstanser (i 2020 og 2021) har konkludert med at Agropalmas påståtte eierskap til 9551 ha er ugyldig, blant annet fordi dokumenter knyttet til eiendomsoverdragelsen var forfalsket.³¹ Samtidig krever quilombolaer anerkjennelse av sine rettigheter over land som delvis overlapper med Agropalmas plantasjer.³² Quilombolaene hevder at de har levd i området i hvert fall siden starten av 1900-tallet, og at de ble tvangsflyttet på 1980-tallet.³³

Flere quilombolalandsbyer er nå omkranset av oljepalmeplantasjer, og innbyggerne er avhengige av å benytte en vei som går gjennom plantasjene.³⁴ Ved hjelp av Segurpro skal Agropalma ha begrenset quilombolaenes adgang til sine tradisjonelle boplasser.³⁵ Segurpro skal ha truet, overvåket, trakassert og begrenset bevegelsesfriheten til quilombolabefolkningen. Vaktene skal ha hindret befolkningen i å besøke sin gamle gravplass, fiske i Acará-elven og fra å

²⁹ Agropalmas nettside; [About Us – Agropalma](#) (åpnet 19. april 2024).

³⁰ G1 Pará (3. juli 2022); <https://g1.globo.com/pa/para/noticia/2022/07/03/guerra-do-dende-no-para-acusacao-de-grilagem-cartorio-fantasma-e-conflitos-entre-empresas-indigenas-e-quilombolas-entenda.ghhtml> (åpnet 22. april 2024).

³¹ Pará distriktsdomstol (28. september 2021), dom i en ankesak som erklærte tinglysning av to eiendommer ugyldig, saknummer 0803639-54.2018.8.14.0015.

³² Instituto de Terras do Pará (Iterpa), saksdokumenter for godkjenningsprosessen av quilombo-land; [PROCESSO-ITERPA-2016-330821-1.pdf \(nyc3.cdn.digitaloceanspaces.com\)](#) (åpnet 22. april 2024). Brasil de Fato (7. juli 2021); [Quilombolas lutam pela terra contra gigante do | Direitos Humanos \(brasildefato.com.br\)](#) (åpnet 22. april 2024).

³³ Brasil de Fato (9. juli 2021), [Gigante do agronegócio ocupa e viola três | Direitos Humanos \(brasildefato.com.br\)](#) (åpnet 22. april 2024).

³⁴ Global Witness (26. september 2022), Amazon Palm, <https://www.globalwitness.org/en/campaigns/environmental-activists/amazon-palm/> (åpnet 22 april 2024).

³⁵ O joio e O Trigo (7. februar 2022); [No Pará, quilombolas são encurralados por seguranças armados e encapuzados de fornecedora da Nestlé \(ojoioeotrigo.com.br\)](#) (åpnet 22. April 2024).

reise inn til byen de er avhengige av for å gjøre innkjøp og oppsøke helsehjelp. Prosegur har fungert som en bevæpnet portvokter der befolkningen har måttet legitimere seg for å passere et sjekkpunkt inn og ut av plantasjen. Bare de som har «tillatelse», har kunnet passere.³⁶

Påtalemyndigheten kom i januar 2022 med en anbefaling til Agropalma for å sikre quilombolabefolkningens rettigheter. Ettersom Agropalma ikke etterkom anbefalingen, fremmet påtalemyndigheten i februar 2022 et søksmål mot Agropalma for å ivareta menneskerettighetene til quilombolagrupper som «får sin rett til bevegelse, liv, livsgrunnlag, mat og tilgang til offentlige tjenester krenket av Agropalma». Et av kravene fra påtalemyndigheten var at Agropalma umiddelbart skulle fjerne sitt sikkerhetspersonell fra quilombolaenes områder, altså vaktene fra Segurpro.³⁷ Saken ble løst ved at partene inngikk et forlik.³⁸ Etter en ny konflikt i desember 2022 ble det inngått et nytt forlik.³⁹

3.3 Andre forhold

Fagforeningen Uni Global Union klagde i 2013 Prosegur inn for det spanske OECD-kontaktpunktet for brudd på arbeidstakerrettigheter i Brasil, Colombia, Chile, Paraguay og Peru. Kontaktpunktet avsluttet saken i juli 2017 med en anbefaling til Prosegur om å gjennomføre aktsomhetsvurderinger med sikte på å hindre brudd på arbeidstakerrettigheter i sine latinamerikanske filialer.⁴⁰ Det har vært mange konflikter mellom fagforeninger og Prosegur gjennom årene, særlig i Latin-Amerika.⁴¹ Etikkrådet har merket seg at selskapet har blitt bøtelagt og fått

³⁶ MPF Pará, søksmål mot Agropalma (10. februar 2022), Sak nummer 0800726-60.2022.8.14.0015, s 6: «Seguranças armados da empresa Prosegur, prestando serviços à Agropalma, constantemente impedem, intimidam e ameaçam com violência moral, com a utilização ostensiva de armas de fogo as famílias e fazem vigilância ostensiva.»

MPF Pará (12. januar 2022), anbefaling no 001/2022-MP/8PJC; [Oficio n ° 082/08/MP/1ª PJR \(nyc3.cdn.digitaloceanspaces.com\) \(åpnet 22 april 2024\).](#)

³⁷ Søksmål nummer 0800726-60.2022.8.14.0015, s. 35.

³⁸ Avtale av 17. februar 2022.

³⁹ Avtale av 15. desember 2022.

⁴⁰ OECDs kontaktpunkt, Spania (31. juli 2017), erklæring : [INSTRUCCIONES PARA EL COMITÉ DE POLÍTICA COMERCIAL \(SERVICIOS \(prosegur.com\) \(åpnet 22 april 2024\).](#)

⁴¹ Prosegur (21. juni 2021), *Labour Controversies Record*, <https://www.prosegur.com/dam/jcr:2cc6b2ba-80e4-408b-86b4-dccc9a1bc9e/20210625%20Labour%20Controversies%20Record-Corporate%20Governance.pdf> (åpnet 19. april 2024).

andre reaksjoner på brudd på arbeidstakerrettigheter, men har ikke gått nærmere inn i disse sakene.

4 Informasjon fra selskapet

Prosegur har svart på spørsmål fra Etikkrådet i flere omganger, gitt kommentarer til et utkast til tilrådning om utelukkelse og deltatt på et nettmøte med Etikkrådet. Selskapet gir også noe informasjon på sine nettsider.

Styringsdokumenter og rutiner

For å sikre at selskapet ikke krenker menneskerettighetene, har Prosegur etablert en rekke styringsdokumenter og prosedyrer og mekanismer for å fange opp brudd på prosedyrene, inkludert en egen varslingskanal.

Selskapets menneskerettighetspolicy er basert på autoritative retningslinjer og konvensjoner.⁴² Selskapet skriver blant annet: «*In line with Article 4 of the Universal Declaration of Human Rights, Prosegur safeguards the life, liberty and personal safety of all members of its business environment as well as those who may be affected by its activities.*»⁴³

Prosegurs *Code of Ethics and Conduct* inneholder regler om etterlevelse av lover og interne prosedyrer.⁴⁴ Selskapet fastlår blant annet: «*We do not collaborate with third parties in breaking any laws, nor do we engage in any actions that call into question our commitment to compliance with the law.*»

Prosegur sier at respekt for menneskerettigheter er inkludert i selskapets kundevurderinger og trekker særlig fram at de sjekker om klienter er oppført på offisielle sanksjons- eller terrorlister.⁴⁵ De benytter også andre informasjonskilder. «*In this regard, we also take into consideration all complaints received from third parties through our Ethics Channel and we are constantly aware of alerts, news and rankings that may reveal compliance information about our customers, since Prosegur is strongly committed to compliance with Human Rights.*»

På spørsmål om hvordan Prosegur forholder seg til informasjon som ikke blir gitt som varsler til selskapet, men som blir kjent gjennom offentlige kanaler, sier selskapet at «*if any adverse information related to Human Rights violations is*

⁴² Prosegurs menneskerettighetspolicy (28. oktober 2020); [Human Rights Policy-Prosegur.pdf \(Åpnet 19. april 2024\)](#).

⁴³ Prosegur (28. oktober 2020), avsnitt 2.1.

⁴⁴ Prosegur Code of Ethics and Conduct (27. oktober 2022), avsnitt 6.1; [Codigo Etico PCS ING Oct22 V1.pdf \(prosegur.com\) \(åpnet 19. april 2024\)](#).

⁴⁵ Prosegur (30. mars 2023), e-post til Etikkrådet.

detected and confirmed, the business relationship is ended." I møtet med Etikkrådet framgikk det at selskapet ikke så på anbefalingene fra påtalemyndighetene som varslers om menneskerettighetskrenkelser som selskapet måtte forholde seg til.⁴⁶

Prosegur opplyser at det sikrer etterlevelse av standarder for maktbruk gjennom «*strict and audited protocols for action, engagement, progressive use of force and preventive procedures to try to avoid confrontations.*»⁴⁷

Styrets rolle

Ifølge Prosegur er styret og toppledelsen aktivt involvert i utformingen og kontrollen av selskapets menneskerettighetsagenda. «*The board of directors plays a pivotal role in overseeing its implementation, ensuring that human rights considerations are at the forefront of our strategic decision-making. This top-down approach signifies the importance we place on human rights across all levels of our business.*»⁴⁸

Når det gjelder konfliktene med quilombolabefolkningen i Acará og med landarbeiderne i Parauapebas, opplyser selskapet at anbefalingene fra påtalemyndighetene ikke er lagt fram for styret fordi de ikke er rettet mot Prosegur.⁴⁹

Aktsomhetsvurderinger

Prosegur har siden 2018 gjennomført aktsomhetsvurderinger, og har både en intern prosess som gjennomføres kontinuerlig, og en ekstern prosess som gjennomføres hvert tredje år.⁵⁰ Prosegur offentliggjør ikke informasjon om hvilken risiko som er identifisert, og hvilke avbøtende tiltak som skal gjennomføres.⁵¹ Basert på informasjonen som er presentert, ser arbeidstakerrettigheter ut til å være hovedfokus for denne kartleggingen.

I sitt svar til Etikkrådet om hvordan landrettigheter var behandlet i den delen av risikovurderingen som gjelder Brasil, skriver selskapet: «*Based on the list of 35 human rights included in the IFC's Human Rights Impact Assessment and Management Guide, those that apply to Prosegur's lines of business have been identified. Twenty-one human rights applicable to Prosegur's business were analyzed*

⁴⁶ Prosegur (24. januar 2024), møte med Etikkrådet.

⁴⁷ Prosegur (7. februar 2023), e-post til Etikkrådet.

⁴⁸ Prosegur (24. november 2023), brev til Etikkrådet.

⁴⁹ Prosegur (30. mars 2023 og 24. januar 2024).

⁵⁰ Prosegur (28. oktober 2020), punkt 3, Management Model. Prosegur (24. januar 2024).

⁵¹ Prosegur (Oktober 2021), presentasjon av DD-prosessen; [Presentación de PowerPoint \(prosegur.com\) \(åpnet 22 april 2024\)](#).

*in the assessment process. Along these lines Land rights were not specifically included as, based on KPMGs analysis, there is a low probability of Prosegur impacting these rights. Nevertheless, we will revisit the inclusion of land rights in future external DD processes (as we plan to carry one out during 2024) and in the internal DD process that we will be carrying out in 2023, based in this case.*⁵² Selskapet har ikke opplyst hvordan landrettigheter er behandlet i den interne aktsomhetsvurderingen for 2023.

Om oppdraget for Vale

Prosegur har avskjediget begge vaktene som var involvert da én av dem i 2022 skjøt en mann. Selskapet sier også at det har styrket prosedyrer og opplæring som følge av hendelsen.⁵³

Når det gjelder hendelsene i Parauapebas, sier selskapet at oppdraget ble utført i tråd med protokollen for progressiv maktbruk.⁵⁴ Prosegur forklarer i et senere brev: *“The response of Segurpro’s security personnel must be contextualized within their legal mandate to protect property against illegal invasions and theft (specifically of electrical power and materials). The allegations of aggression omit crucial details of the confrontational and illegal actions initiated by the occupants, including theft and unauthorized use of the property’s resources.”*⁵⁵ Selskapet hevder videre at vaktene *“were met with gunfire”*. Selskapet viser til at politiet henla saken i desember 2020. Vale har ikke avsluttet kontrakten, slik påtalemyndigheten anbefalte, men *“has committed to seek judicial eviction orders and police intervention should future incidents take place”*.⁵⁶

Om oppdraget for Agropalma

Når det gjelder konflikten mellom Agropalma og quilombolabefolkningen, sier Prosegur: *«While there is an ongoing lawsuit which suggests that the ownership of the land is under legal contention, Agropalma’s legal title of ownership remains valid until the court case is resolved.»*⁵⁷

Selskapet har ikke gjennomført spesielle tiltak etter at det ble kjent med forholdet. *“We keep an eye on the ongoing process, but we must respect the presumption of innocence, and we have an ongoing contract that establishes*

⁵² Prosegur (30. mars 2023).

⁵³ Prosegur (24. november 2023), brev til Etikkrådet.

⁵⁴ Prosegur (7. februar 2023).

⁵⁵ Prosegur (24. november 2023).

⁵⁶ Prosegur (24. november 2023).

⁵⁷ Prosegur (24. november 2023).

activities that SegurPro must comply with, until a court decision that allows us to interrupt the work.”⁵⁸

Når det gjelder påstanden om at Segurpro i utførelsen av vaktoppdraget har overvåket og truet qulombolabefolkningen, sier Agropalma at kildene som rådets tilråding bygger på, «*must have been misleading, since no formal nor informal complaints regarding threats by Segurpro’s security personnel had been raised.*”⁵⁹

Etikkrådet bygger sin beskrivelse på anbefalinger og søksmål fra både føderale og delstatens påtalemyndigheter (henholdsvis MPF og MPPA).

Nye tiltak

Prosegur varsler at det vil iverksette enkelte tiltak som adresserer kritikken selskapet har blitt møtt med. For det første vil selskapet engasjere en uavhengig ekspert på menneskerettigheter og konflikthåndtering for å granske hendelsene. Selskapet forplikter seg til å offentliggjøre anbefalingene eksperten kommer med.⁶⁰

For det andre vil Prosegur utarbeide en standardprotokoll for å adressere eventuelle menneskerettighetskrenkelser i virksomheten. Selskapet vil også styrke opplæringen av ansatte.⁶¹

5 Etikkrådets vurdering

Etikkrådet har vurdert SPUs investering i Prosegur opp mot menneskerettighetskriteriet i de etiske retningslinjene. Etikkrådets vurdering er basert på tilgjengelig informasjon om Prosegurs utøvelse av vaktjenester for to selskaper i Brasil.

Hendelsene som rådet har sett på, gjelder drap, voldsbruk og trakassering som har rammet særlig sårbare grupper. Basert på den informasjonen som har vært tilgjengelig, mener rådet at Prosegurs handlinger er i strid med internasjonalt anerkjente menneskerettigheter. Rådet legger vekt på at anklagene mot Prosegur kommer fra pålitelige kilder som anses troverdige.

Etikkrådet legger vekt på at Prosegur på vegne av Vale har brukt våpen til å beskytte eiendom både i Marabá (2022) og Parauapebas (2020). Etikkrådet mener at dette er i strid med proporsjonalitetsprinsippet for maktbruk, jf

⁵⁸ Prosegur (30. mars 2023).

⁵⁹ Prosegur (24. november 2023).

⁶⁰ Prosegur (24. november 2023).

⁶¹ Prosegur (7. mars 2024), brev til Etikkrådet.

rapporten fra FNs spesialrapportør for utenomrettslige, summariske eller vilkårlige henrettelser. Etikkrådet anser det som skjerpene at Segurpro har unnlatt å tilkalle helsehjelp til personer som er blitt skutt av sikkerhetsvakter.

Etikkrådet legger i vurderingen av voldsbruken i Parauapebas i juni 2020 også vekt på at våpen ble brukt mot barn og personer som ikke utgjorde en trussel mot sikkerhetsvaktene, at vaktene var maskerte og at angrepet skjedde i mørket. Selv om Etikkrådet ikke har tatt stilling til de rettslige konsekvensene av denne hendelsen, merker rådet seg at maktbruken, slik den er beskrevet, framstår som egnet til å påføre skader av fysisk og psykisk karakter.

Når det gjelder behandlingen av quilombolaene i Acará, legger rådet til grunn at selskapets sikkerhetsvakter har hindret quilombolane i å ferdes fritt, i strid med anbefalinger fra myndighetene. Rådet merker seg at våpen igjen står sentralt idet påtalemyndigheten peker på synlig bevæpning som ett av virkemidlene som brukes for å oppnå de tilsiktede bevegelseshindringene for quilombolaene. Dette skal i tillegg til å frata quilombolaene tilgang til gravplasser av kulturell og sosial verdi, også ha begrenset deres tilgang til å skaffe mat og helsehjelp. Selv om Etikkrådet ikke har tatt stilling til de rettslige konsekvensene av disse hendelsene, legger rådet vekt på at påtalemyndigheten mener at Prosegurs handlinger strider med quilombolaenes rettigheter.

Selv om SegurPro opptrer på vegne av sine oppdragsgivere, er det SegurPro som utfører handlingene. Etikkrådet mener derfor at SegurPro, og dermed også morselskapet Prosegur, har et direkte ansvar for krenkelsene.

Det sentrale spørsmålet er imidlertid om det er en uakseptabel risiko for at selskapet også i framtida vil begå eller medvirke til grove menneskerettighetskrenkelser. Tidligere normbrudd kan gi en indikasjon på framtidig handlingsmønster. Etikkrådet legger særlig vekt på at det har vært flere alvorlige voldsepisoder over et lengre tidsrom, også etter at selskapet har fått gjentatte varsler om en uholdbar situasjon.

Etikkrådet har notert seg at Prosegur har etablert styringsinstrumenter og varslingsystemer som skal sikre at menneskerettighetene respekteres. Ettersom selskapet ikke oppfatter anbefalinger fra påtalemyndighetene som varsler om menneskerettighetskrenkelser, mener Etikkrådets at disse retningslinjene likevel har begrenset betydning. Når selskapet legger terskelen for å adressere risiko for menneskerettighetskrenkelser så høyt, blir det vanskelig både å identifisere risiko og å etablere gode tiltak for å redusere den.

Etikkrådet mener at Prosegurs aktsomhetsvurderinger ikke er i tråd med retningslinjene fra FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, som selskapet viser til i sine styringsdokumenter. Prosegur klassifiserte for eksempel ikke landrettigheter som en risikofaktor i aktsomhetsvurderingen i 2021. Dette var ett år etter sammenstøtet i

Parauapebas, og samtidig som konflikten i Acará pågikk. Anklager om menneskerettighetskrenkelser i Agropalma-plantasjen framsatt av påtalemyndigheten utløste heller ingen tiltak fra selskapets side. Det er også uklart for Etikkrådet hvor involvert styret egentlig er i menneskerettighetsarbeidet, ettersom anbefalingene fra påtalemyndigheten ikke ble lagt fram for styret.

Når det gjelder voldshendelsene i Parauapebas, peker Prosegur på sine ulike protokoller for maktbruk som det viktigste tiltaket for å hindre menneskerettighetskrenkelser. Etikkrådet er ikke kjent med det detaljerte innholdet i protokollene, men noterer seg at selskapet mener at protokollene ble fulgt. Derfor antar Etikkrådet at protokollene ikke i tilstrekkelig grad ivaretar prinsippene om nødvendighet, aktsomhet og proporsjonalitet som de autoritative retningslinjene for maktbruk er bygget på.

Ettersom selskapet fortsatt har oppdragene som er omtalt over, og dessuten opererer i flere land med landkonflikter og sterke motsetninger mellom selskaper og lokalbefolkning, legger Etikkrådet til grunn at det kan oppstå nye situasjoner med stor risiko for menneskerettighetskrenkelser. Når selskapet ikke har godtgjort at dets systemer for å fange opp og håndtere slik risiko er tilstrekkelige, anser Etikkrådet risikoen for at Prosegur vil medvirke til grove menneskerettighetsbrudd som uakseptabel.

6 Tilrådning

Etikkrådet anbefaler at Prosegur Cia de Seguridad SA utelukkes fra Statens pensjonsfond utland.

Svein Richard
Brandtzæg
Leder

(Sign.)

Siv Helen Rygh
Torstensen

(Sign.)

Cecilie
Hellestveit

(Sign.)

Vigdis Vandvik

(Sign.)

Egil Matsen

(Sign.)